

Kazimierz J. Leżak

A large, bold, yellow letter 'Q' is centered on a solid red square background.A large, stylized yellow ampersand (&) is centered on a solid black square background.A large, bold, yellow letter 'A' is centered on a solid black square background.

**Postępowanie
karne
przed
egzaminem**

Postępowanie karne przed egzaminem

Kazimierz J. Leżak

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 września 2022 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-644-5

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

LEGENDA

pytanie

wyjątek od zasad czy reguł

najważniejsze informacje

norma prawna

niezbędna wiedza

literatura

zob. wcześniej opisane zagadnienia

orzecznictwo

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r.

(Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)

Karta Praw Podstawowych UE – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 7.06.2016 r., s. 389)

k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny

(Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)

k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny

(Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)

k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy

(Dz.U. z 2022 r. poz. 859 ze zm.)

k.k.w. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy

(Dz.U. z 2021 r. poz. 53 ze zm.)

Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r.

(Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego

(Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.)

k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

(Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)

MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19.12.1966 r.

(Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)

pr.prok. – ustawa z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze

(Dz.U. z 2022 r. poz. 1247 ze zm.)

p.u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych

(Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.)

ustawa o Trybunale Stanu – ustawa z 26.03.1982 r. o Trybunale Stanu

(Dz.U. z 2022 r. poz. 762)

u.ś.kor. – ustawa z 25.06.1977 r. o świadku koronnym
(Dz.U. z 2016 r. poz. 1197)

Orzecznictwo i czasopisma

OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa

PiP – Państwo i Prawo

Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo

Organy, instytucje i inne

ABW – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

AW – Agencja Wywiadu

CBA – Centralne Biuro Antykorupcyjne

ETPC – Europejski Trybunał Praw Człowieka

ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych

SA – Sąd Apelacyjny

SKW – Służba Kontrwywiadu Wojskowego

SN – Sąd Najwyższy

SWW – Służba Wywiadu Wojskowego

TK – Trybunał Konstytucyjny

SPIS TREŚCI

4	WYKAZ SKRÓTÓW
9	ROZDZIAŁ I Zagadnienia ogólne
26	ROZDZIAŁ II Postępowanie mediacyjne
30	ROZDZIAŁ III Zasady procesu karnego – zagadnienia ogólne
40	1. Zasady wszczęcia procesu
47	2. Zasady prowadzenia procesu karnego
65	3. Zasady postępowania dowodowego
78	4. Zasady gwarancyjne oskarżonego
91	ROZDZIAŁ IV Warunki dopuszczalności procesu
111	ROZDZIAŁ V Organy postępowania karnego
137	ROZDZIAŁ VI Uczestnicy postępowania karnego
164	ROZDZIAŁ VII Czynności procesowe
206	ROZDZIAŁ VIII Dowody. Zagadnienia ogólne
245	ROZDZIAŁ IX Dowody. Poszczególne czynności dowodowe
247	1. Czynności poszukiwawcze
258	2. Czynności ujawniające dowody
270	3. Czynności kontrolujące dowody
272	ROZDZIAŁ X Środki przymusu procesowego
298	ROZDZIAŁ XI Środki zapobiegawcze

328	ROZDZIAŁ XII	Postępowanie przygotowawcze
357	ROZDZIAŁ XIII	Postępowanie przed sądem pierwszej instancji
405	ROZDZIAŁ XIV	Postępowanie odwoławcze. Zagadnienia ogólne
433	ROZDZIAŁ XV	Postępowanie odwoławcze. Zwyczajne środki zaskarżenia
440	ROZDZIAŁ XVI	Nadzwyczajne środki zaskarżenia
457	ROZDZIAŁ XVII	Postępowania po uprawomocnieniu się orzeczenia
470	ROZDZIAŁ XVIII	Postępowania szczególne
482	ROZDZIAŁ XIX	Przejęcie i przekazanie ścigania. Ekstradycja. Europejski nakaz aresztowania (ENA). Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania
496	ROZDZIAŁ XX	Koszty procesu
504	LITERATURA	

Zagadnienia ogólne

Co to jest proces karny?

Proces karny to zespół prawnie uregulowanych czynności organów państwa i innych uczestników postępowania, o określonej sekwencji, wzajemnych związkach i zależnościach, dla osiągnięcia określonych celów¹.

Jak wyjaśniać istotę procesu karnego?

Istotę procesu karnego należy wyjaśniać z uwzględnieniem wielu jego cech. Do elementów składających się na istotę procesu karnego zalicza się następujące jego charakterystyczne cechy:

- proces karny jest działalnością niezależnego sądu, współdziałających z nim organów ścigania karnego oraz wszelkich innych uczestników postępowania karnego;
- jest to działalność uregulowana przez przepisy prawa karnego procesowego;
- działalność procesowa przebiega w ramach stosunków procesowych;
- proces karny jest podejmowany i prowadzony w określonym celu².

1. Tak J. Skorupka [w:] *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2018, s. 27. Por. S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018, s. 20 oraz M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1973, s. 7. Zob. S. Śliwiński, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 1936, s. 8.

2. Zob. np. S. Śliwiński, *Proces karny. Zasady ogólne*, Warszawa 1948, s. 48 i n.

Q**Co to jest postępowanie karne?**

Postępowanie karne może oznaczać:

- ▶ krótsze odcinki przebiegu procesu karnego (np. postępowanie przygotowawcze, odwoławcze) lub
- ▶ szczególne odmiany procesu karnego (np. postępowanie prywatnoskargowe, nakazowe), bądź też
- ▶ przebiegi procesu karnego wyróżnione według innych kryteriów (np. postępowanie dowodowe).

Q**Jakie znaczenie ma prawne uregulowanie czynności organów państwa i innych uczestników postępowania?**

Prawne uregulowanie działalności procesowej, tj. zachowań poszczególnych uczestników procesu, pozwala na:

- ▶ ustalenie, czy mamy do czynienia z działalnością **procesową**, tj. w ramach procesu karnego (bo opisaną przez przepisy), czy **poza procesem karnym** (bo podejmowaną niezgodnie z przepisami);
- ▶ zapewnienie prawidłowych i skutecznych sposobów ścigania przestępstw;
- ▶ wyeliminowanie dowolności w działaniu organów procesowych;
- ▶ stworzenie systemu gwarancji procesowych, w szczególności określenie pozycji procesowej poszczególnych uczestników procesu karnego.

Q**Co jest przedmiotem procesu karnego?**

Przedmiotem procesu karnego jest kwestia popełnienia przestępstwa, a w dalszej kolejności problem odpowiedzialności karnej i ewentualnie odpowiedzialności cywilnej określonej osoby za zarzucone jej przestępstwo³.

3. Zob. M. Cieślak, *O pojęciu przedmiotu procesu karnego i w sprawie tzw. „podstawy procesu”*, PiP 1959/8–9, s. 333; S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny...*, s. 27.

Czym charakteryzuje się przedmiot procesu karnego?

Przedmiot procesu karnego powinien być:

- niezmienny,
- niepodzielny⁴.

Co oznacza niezmiennosc przedmiotu procesu karnego?

Niezmiennosc przedmiotu procesu karnego oznacza, że musi zachodzić tozsamosc między czynem zarzuconym oskarzonemu w akcie oskarzonego a czynem przypisanym mu w wyroku. Innymi slywy czyn, za który dana osoba zostala skazana, musi być tym samym czynem, o który zostala oskarzona. Inaczej rzecz ujmujac, skazanie musi odnosic się do tego samego zdarzenia faktycznego.

Uwaga! Wyjście poza granice tozsamosci czynu w postepowaniu sadowym oznacza wyjście poza granice oskarzenia.

Granice oskarzenia wyznacza czyn zarzucony aktem oskarzenia, a zatem pewne zdarzenie historyczne, które zostało poddane pod osąd, stanowiące tzw. podstawę faktyczną sprawy⁵.

Przedmiotowe granice procesu zakreśla zdarzenie faktyczne, które oskarzyciel opisal w akcie oskarzenia w formie zarzutu, podajac takze naruszony, jego zdaniem, przepis ustawy karnej. Sąd nie jest przy tym związany ani samym opisem, ani też kwalifikacją prawną tego czynu wskazaną przez oskarzyciela, wiąże go natomiast czyn jako zdarzenie faktyczne i tych granic przekroczyć już nie może. Stąd też wyjście poza ramy oskarzenia mogłoby nastąpić tylko wtedy, gdyby w grę wchodziło przyjęcie – oprócz znamion czynu zarzucanego w akcie oskarzenia – ponadto innych zdarzeń lub znamion czynu w stosunku do czynu

4. Zob. szerzej M. Cieślak, *Polska procedura karna...*, s. 273 i n.

5. Zob. *Kodeks postepowania karnego*, t. I, *Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX 2022, art. 399, teza 6 i n.

zarzucanego (rozszerzenie jego zakresu) albo zastąpienie go zupełnie innymi znamionami. Nie może natomiast być mowy o wyjściu poza granice oskarżenia wówczas, gdy w wyniku postępowania dowodowego i dokonywanych ustaleń sąd przyjmie węższy zakres znamion czynu, niż to zarzucono w akcie oskarżenia, eliminując znamiona lub łącząc ich postać (wyrok SN z 21.09.2006 r., V KK 10/06, LEX nr 196961).

Kiedy brak jest tożsamości czynu zarzucanego i przypisanego oskarżonemu?

W doktrynie procesu karnego wypracowano **negatywne kryteria**, na podstawie których można ustalić, czy zachodzi brak tożsamości między czynem zarzucanym i przypisanym oskarżonemu⁶. Dzieje się tak, gdy:

- nastąpiła zmiana osoby sprawcy, gdyż ustalono, że przestępstwo popełnił kto inny;
- nastąpiła zmiana dobra prawnego (przedmiotu ochrony);
- nastąpiła zmiana osoby pokrzywdzonego i jednocześnie wystąpiła jakakolwiek (dowolna) różnica dotycząca miejsca, czasu, przedmiotu wykonawczego lub ustawowych znamion czynu;
- nie doszło do zmiany pokrzywdzonego, ale ujawniły się cztery różnice (wszystkie jednocześnie) dotyczące miejsca, czasu, przedmiotu wykonawczego i ustawowych znamion czynu.

Kwestia zachowania tożsamości czynu jest ocenna i wymaga każdorazowo dokonania analizy okoliczności konkretnej sprawy, co trafnie podniósł Sąd Najwyższy:

1. Nie można jednak sformułować uniwersalnej reguły pozwalającej zawsze na przypisanie popełnienia przestępstwa paserstwa w miejsce zarzucanego przestępstwa kradzieży.

6. Zob. M. Cieślak, *Polska procedura karna...*, s. 278–279. Na temat tożsamości czynu i kryteriów wyznaczenia tożsamości czynu zob. szerzej M. Rogalski, *Prześlanka powagi rzeczy osądzonej w procesie karnym*, Kraków 2005, s. 211 i n.

2. W sytuacji, gdy w akcie oskarżenia zarzucano kradzież, a w wyroku przypisano popełnienie paserstwa, to w zależności od okoliczności konkretnej sprawy możliwe będzie stwierdzenie, że wykroczone poza granice aktu oskarżenia, albo uznanie, że nie doszło do wyjścia poza te granice. Kluczowe znaczenie dla dokonania takiej oceny będzie miało zbadanie, czy czyn przypisany mieści się w podstawach faktycznych aktu oskarżenia (postanowienie SN z 5.09.2019 r., I KZP 6/19, OSNKW 2019/9, poz. 53).

Q

Czy niezmienność przedmiotu procesu karnego ma charakter bezwzględny?

W postępowaniu przygotowawczym niezmienność przedmiotu procesu ma charakter względny.

§

Zgodnie z art. 314 zdanie pierwsze k.p.k., jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić czyn nieobjęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów albo czyn w zmienionej w istotny sposób postaci lub też, że czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu, wydaje się niezwłocznie nowe postanowienie, ogłasza się je podejrzanemu oraz przesłuchuje się go.

W postępowaniu sądowym niezmienność przedmiotu procesu ma charakter bezwzględny. Na etapie postępowania sądowego możliwe jest jedynie rozszerzenie przedmiotu procesu karnego.

§

Zgodnie z art. 398 § 1 k.p.k., jeżeli na podstawie okoliczności, które wyszły na jaw w toku rozprawy, oskarżyciel zarzucił oskarżonemu inny czyn oprócz objętego aktem oskarżenia, sąd może za zgodą oskarżonego rozpoznać nowe oskarżenie na tej samej rozprawie, chyba że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania przygotowawczego co do nowego czynu.

Opracowanie zawiera kompleksowe omówienie zagadnień z zakresu postępowania karnego z wykorzystaniem metody nauki poprzez pytania i zawarte w książce odpowiedzi. Jest to nowoczesny niezbędny do nauki i powtórki przed egzaminem – czytelnik uczy się poprzez zadawanie pytań, formułowanie własnych odpowiedzi, a następnie ich weryfikację z tymi, które znajdują się w książce. Publikacja zawiera ponadto zestaw wykresów, tabel, diagramów, które również ułatwiają przyswajanie informacji. Zastosowanie takiej formy angażuje czytelnika, który aktywnie zdobywa i weryfikuje swoją wiedzę. Zamieszczenie zaś w tekście przepisów pozwala przeprowadzić własną analizę danego zagadnienia. Informacje zdobywane za pośrednictwem aktywnej nauki są lepiej zapamiętywane i utrwalane niż poprzez wielokrotne czytanie przepisów kodeksu.

Publikacja w szczególności przeznaczona jest dla studentów i aplikantów. Będzie ona również pomocna pracownikom naukowym, którzy mogą ją wykorzystać jako materiały do ćwiczeń.

Kazimierz J. Leżak – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego; sędzia w Sądzie Rejonowym w Złotyryi orzekający w sprawach karnych, specjalista z zakresu prawa karnego i procedury karnej; autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu prawa i postępowania karnego.

49zł (w tym 5% VAT)

Zamówienia:
infolinia 801 04 45 45
zamowienia@wolterskluwer.pl
www.profinfo.pl

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

